

**MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALISED EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

**BUKHARA INSTITUTE OF ENGINEERING AND TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF UZBEK LANGUAGE AND LITERATURE
DEPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGES**

**INTERNATIONAL DISTANCE SCIENTIFIC SEMINAR
COLLECTION OF ARTICLES
on the subject**

**"ALISHER NAVOI'S SPIRITUAL HERITAGE - THE SOURCE OF
UNIVERSAL VALUES"**

BUKHARA-2022

**MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALISED EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

**BUKHARA INSTITUTE OF ENGINEERING AND TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF UZBEK LANGUAGE AND LITERATURE
DEPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGES**

**INTERNATIONAL DISTANCE SCIENTIFIC SEMINAR
COLLECTION OF ARTICLES**

**"ALISHER NAVOI'S SPIRITUAL HERITAGE - THE SOURCE OF
UNIVERSAL VALUES"**

BUKHARA-2022

This collection of articles is based on the materials of the international distance scientific conference "Alisher Navoi's spiritual heritage - the source of universal values" held on February 9, 2022 at the Bukhara Institute of Engineering and Technology. Principles of Alisher Navoi's spiritual heritage as a criterion of self-awareness, fundamental principles expressed in the works of Hazrat Mir Alisher Navoi in directing young people to professional and scientific-innovative activities and the spiritual and educational significance of the poet's spiritual heritage, humanitarian ideas in the fight against ignorance are discussed. Well-known scientists, doctoral students and independent researchers from Turkey, Kazakhstan and the Republic of Uzbekistan took part in the conference.

The materials of this conference have been published in full text as a result of the authors' research.

Members of the Organizing Committee:

Rector of BukhIET, prof.N.R.Barakaev

Vice-rector for scientific and innovative work of BukhETI

DSc.of Ph-M. M.Sharipov

Head of the Department of Uzbek Language and Literature, BukhETI,

DSc. G.S.Yunusova

Head of the Department of Foreign Languages, BukhETI, PhD M.B.Barotova

Editor:

Teacher of the Department of Uzbek Language and Literature, BukhETI,
G.Kh.Istamova

The authors are responsible for the accuracy and cohesion of the information in the articles.

политической деятельности и материальном положении, билингвистическом характере творчества и «Хамсе» поэта, а также о взаимоотношениях Навои с Хусейном Байкаро, где все еще отсутствует единый подход, существуют разные интерпретации.

Кроме того, сведения об источниках жизни Навои имеют больше ознакомительный характер, во многих случаях не изучены в сопоставительном аспекте. Значит предстоит огромная работа по изучению гения Алишера Навои. И хотелось, чтобы основными принципами, которыми будут руководствоваться исследователи были объективность, научность и уважительное отношение к личности гения, национальным ценностям народа. Объективное изучение жизни и творчества Алишера Навои в научно-критическом анализе безусловно способствует выявлению причин двойственного восприятия, противоречивой интерпретации творчества поэта, обогатившего мировоззрение человечества, поднявшего на высокую ступень художественный мир тюркских народов.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Боровков А. К. Алишер Навои как основоположник узбекского литературного языка.
2. Хайитметов А. Творческий метод Навои. — Ташкент, 1965.

ALISHER NAVOIY ASARLARIDA ONA TIMSOLI TALQINI

Fayzieva Malikajon Choshovna,

Buxoro davlat universiteti, Ingliz tilshunosligi kafedrası ingliz tili o'qituvchisi;

Kudratova Kamola Jamol qizi,

11-3 ING-19 guruh talabasi

Annotatsiya: Maqolada so'z mulking sultoni – Alisher Navoiy asarlaridagi “ona” timsoli keng yoritilgan. Qolaversa, bobomizning xotin-qizlar haqidagi o'y va fikrlari, orzu va tilaklari alohida ta'kidlab o'tilgan. Muallif Alisher Navoiyning

“Ona” va “Ayol” timsolini butun mehri bilan tasvirlaganini, xususan, «Saddi Iskandariy» dostonidagi Iskandarning onasi timsolida aks etgan hayot to'g'risidagi qarashlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Ona, Vatan, mehr, tafakkur gulshani, ayol timsoli, onalik, vafo sevgi.

Necha-necha asrlardan buyon ayollar insonlarni dunyoga kelishiga sabab bo'luvchi zot sifatida e'zozlanib kelingan. Necha yillar davomida shoirlarning she'r va g'azallarida munis, oqila, mehribon onalarga bag'ishlab ta'rifu-tavsif berilgan. Ayollar sha'ni yuksaklarga ko'tarilib, ular subhidamning ilk quyosh nurlari yanglig' ta'riflangan. Ona - inson taffakurining gulshani, fazlu -kamolining mehrobi. Ona uchun o'z farzandlarining tarbiyalashdan, voyaga etkazishdan buyuk baxt bo'lmasa kerak. Ona quchog'ida Ona Vatan tuyg'usini, Ona Vatan mehrini, porloq ko'zlarida quyoshning issiq taftini chuqur his qilamiz. Onaning farzandlari uchun qilgan xizmatini hech narsa bilan o'lchab ham, baholab ham bo'lmaydi. Jahonda nimaiki oq bo'lsa, unga ona suti timsol, nimaiki jushqin va qaynoq bo'lsa unga ham ona mehri timsoli, nimaiki chidamli, sabr-toqatli bo'lsa, ona irodasi timsol, kimda-kim pok muhabbat va mehridaryolik da'va etsa, onaning pok qalbi timsol. Mana shu haqiqiy buyuklikdir. Shu sababdan jahonga barcha ulug' siymolar ota-onani chuqur sevganlar, ularga hamma vaqt mehribonlik ko'rsatganlar. Onalarni tarannum etuvchi asarlar soni sanoqsiz, ularning har biri o'ziga xos yo'sinda tasvirlaydi.

Xotin-qizlar tarixi umumbashariyat tarixinining eng katta va yorqin ko'zgidir. Chunki ularlarning erki va erksizligi, moddiy va ma'naviy ahvoli doimo jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy tuzumi bilan bog'liqdir. Insoniyat tarixida paydo bo'lgan ziddiyatli jamiyatda xotin -qizlar ezilgan va haq-huquqi paymol etilgan mazlumlar bo'lib keldi. Yillar davomida ularning ijtimoiy hayot sohalaridagi o'rinlari qattiq chegaralandi. Erklari paymol etildi. Ana shunday jamiyat vakili bo'lgan Alisher Navoiy doimo ayollarga nisbatan ijodiy munosabatda bo'lgan. Ularning onalik va rafiqalik haq-huquqini qadrlagan va hurmat qilgan, ularning baxt-saodati uchun kurashgan buyuk siymolar qatorida joy olgan. Jumladan, bir

qit'asida oqila va xushmuomala xotin-qizlar yaramas erkaklardan afzal ekanligini aytgan edi. Xotin-qizlarni inson, ona va rafiqa sifatida ardoqlab ulg'aygan shoir ularni nur sochib insonlar qalbiga yorug'lik olib kiradigan quyosh va qorong'u tunni yoritib ertangi kunga umid bag'ishlaydigan oyga o'xshatadi.

Navoiyning xotin-qizlar haqidagi o'y va fikrlari ,orzu va tilaklari ko'p hollarda o'sha zamon zayliga muvofiq hayotiy voqelik bilan qorishib ketgan.

Alisher Navoiy 'Ona' va 'Ayol' timsolini butun mehri bilan tasvirleydi va buning uddasidan chiqish sharafiga muyassar bo'lgan. Alisher Navoiy «Saddi Iskandariy» dostonidagi Iskandarning onasi timsoli O'zbek adabiyotida o'zgacha o'rin tutadi. Ayol timsolida Navoiyning hayot to'g'risidagi qarashlari o'z aksini topgan. Bu timsollar Navoiyning hayot va o'lim, turmush va odamlar to'g'risidagi umumlashgan fikrlarining ifodasi uchun bir vosita bo'lib xizmat qilgan.

Navoiy Iskandarning onasiga murojaati orqali yana bir bor ayolarni va onalikni ulug'laydi. Eng yuksak, eng mo'tabar zot bo'lgan ayollarning qarshisida barcha daraja, mavqe va amallar tuban va nomutonosib ekanligini hayojonli misralarda aniq ko'rsatadi. Ushbu haqiqatni butun dunyoni egallagan hukumdor o'z maktubida aniq ko'rsatadi.

Alisher Navoiy onalarni ulug'laydi, ijodi davomida mehr va yuksak e'tibor bilan tasvirleydi. U ayollar timsolini shunchaki tasvirlab qo'ymay, balki o'zidan oldin o'tgan mutafakkirlarning ijodidagi timsollarni asos qilib ko'rsatadi. Bu timsollarga yangicha mazmun bag'ishlaydi. Bu timsollar orqali umuminsoniy tuyg'larni kishilar qalbiga olib kiradi. Ona timsollari orqali onani va onalikni ulug'laydi. Onani eng yuksak, eng mo'tabar zot ekanliklarini hayojonli misralarda ko'rsatganki, biz buni yuqorida shohidi bo'ldik. Alisher Navoiy har bir ona-ayol timsoliga murojaat qilar ekan zamonasining dolzarb, muhim muammolarini ko'tarib chiqadi.

Hozirgi kunda ayollarga xos sevgi va vafo bobiga yangi-yangi sahifalar zamonaviy kitoblardan joy olib kelmoqdi. Ulardan farqli ravishda, Navoiy asarlaridagi sevgi va vafo timsoli sifatida Laylini keltirish mumkin. Layli - tashqi qiyofasi bilan ham, ma'naviy dunyosi va hulq-atvori bilan ham nihoyatda go'zal qiz sifatida

tasvirlangan. Tashqi go'zalligi bilan maftun etuvchi bu qizni Navoiy shunday samimiy so'zlar ila tasavvurimizga muhrlaydilarki biz sharqona tarbiya topgan qizni bundan boshqacha tasavvur eta olmaymiz.

Xulosa qilib aytganda, Alisher Navoiy yaratgan ayol timsollari o'zining go'zalligi va yorqinligi bilan kishilar qalbini zabt etib kelmoqda va yuksak darajadagi ibrat namunasi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Choshovna, F. M. (2022). The notion of family loyalty in literary works. Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes, 107-109.

<http://conferenceseries.info/index.php/online/article/download/58/42>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5325-son Farmoni, 2018 yil 02.03.

3. Xudoyqulov X.J. O'zbek qizining g'ururi - uning or-nomusi va odobidadir. - T.: "Dizayn-Press", 2011.

4. Xudoyqulov X.J. Odob-axloq durdonalari. -T.: TTYMI, 2010.

БЕСЦЕННЫЙ ДАР, ОСТАВЛЕННЫЙ ПРЕДКАМИ

Караматова Зарина Фатиллоевна

Кафедра «Иностранных языков»

Бухарский инженерно-технологический институт

Аннотация: в статье рассматривается вопрос положительного влияния педагогических взглядов великих мыслителей востока на предстоящее поколение.

Ключевые слова: воспитание, педагогика, великие предки, любовь к народу, труд.

MUNDARIJA

F.I.Sh.	Maqola nomi	Bet
Kenan Koch.	Əlisher Navoi	10
Olim S.	Alisher Navoiy – davlatshunos	21
Мадаева Ш.О.	Алишер Навоий фалсафасида космологик онтология тамойиллари	33
Hayitov Sh.	Nazm – ijodkor qalbining tarjimasini	39
O'raeva D., O'raeva G.	Alisher Navoiy g'azallarida til odobiga oid tushunchalarning iboralar orqali ifodalanishi	45
Quvvatova D., Sharipova R.	Alisher Navoiy she'riyatida shamol obrazi talqini	51
G'afforova Z.	Navoiy "Hayrat ul-abror"ida rostlik targ'ibi	54
Rajabova M.	Alisher Navoiyning "Nasoyim ul - muhabbat" asaridagi tushlarga doir mulohazalar	59
Yunusova G., Samiev A.	Hazrat Mir Alisher Navoiy ijodida o'zlikni anglash g'oyasi	68
Rajabova R.	Navoiy ijodida folklor namunalari	72
Tadjiev X.	Navoiy va o'zbek adabiyotida arba'in janri	77
Казимова Г.	Один из гениев узбекской литературы средних веков - Алишер Навои	80
Sulaymonova D.	Important aspects of the work of the representatives of the lake school	86
Sohibova Z.	G'am hazonin zohir etmish chehrayi zardim mening	94
Асрарова М., Джураев Ф.	Воспитание нравственных качеств личности на примере творчества Алишера Навои	98
Камалова Д.	Алишер Навои – гордость Узбекского народа	103
Баратова М., Джураев М.	Вопросы личности автора и буквальной текстуры	106
Баратова М.	Философские основы художественно-эстетических взглядов Алишера Навои	113
Ахмедова Г., Жураев А.	Алишер Навои - чест Узбекского народа	118
Fayzieva M., Kudratova K.	Alisher navoiy asarlarida ona timsoli talqini	122
Караматова З.	Бесценный дар, оставленный предками	125
Karamatova Z., Rasulova N.	Interpretation of the women's image in Alisher Navoi's works	129
Mamedova M., Toshev Sh.	Ascetic lifestyle of A. Navai	132
Niyazova M., Oromova M.	Interpretation of Sabai Sayyor epic poem in Khamsa	136
Norova M., Norova M., Norova F.	Life and work of Alisher Navoi, the founder of the uzbek literary language and literature, poet, scientist and educator	139
Odinayeva N., Hamitova S	Alisher navoiy asarlarida o'zlikni anglash g'oyasi.	144
Kurbonov A., Choriev G'.	The study of Alisher Navoi's heritage begins with the study of his life and creative way	149
Kurbonov A.	The study of Alisher Navoi's literary heritage is in the eyes of scholars	153
Safarova Z. Tursunova Ch.	Ancestor of the uzbek literary language	158
Saidova Z.	Reflection of humanity, active entrepreneurship and innovative ideas in Alisher Navoi's works	163
Саломова М., Зохинова А.	Философско-эстетическая сущность в поэзии	166

Salomova M., Jumayeva D.	Алишера Навои Origins of Alisher Navoi and the history of the Temurids	174
Sayitova K., Abdulloeva F.	The role of Alisher Navoi's works in the education and upbringing of the young generation	178
Sharipova F. Sayfullaeva M.	The peak of Navoi's creativity	182
Шарипова Ф., Коршунова А	Алишер Навои - великий поэт, роль духовного фактора в воспитании подрастающего поколения и в его литературном наследии	187
Toirova U., Xamidova A	Alisher Navoiyning "Sher va Durroj" hikoyasining majoziy ma'nosi	193
Шодиева И.	Алишера Навои- защитник и прославленный родного языка и литературы	197
Shoyimqulova M., To'rayev O	A certain contribution to the formation and development on the Uzbek literary language of Navoi's period	203
Shoyimqulova M., Ahatova D	High ideological opinions of Navoi about the language	210
Shoyimqulova M.	Educational-moral views of Alisher Navoi	215
Sidiqova N., Axmedova D.	Alisher Navoiyning ilmiy, falsafiy, axloqiy va badiiy merosi olamshumul ma'naviy mezonlar sifatida	220
Sidiqova N.	Navoi's Attitude to national and universal values	223
Tillayeva Sh.	Alisher Navoiyning ta'limiy – axloqiy qarashlari	227
Toirova U.	Oybekning Navoiy va Otaulining «Zanjirband sher» asarlaridagi timsollarning kelib chiqish usullari	232
Toirova U.	Alisher Navoiyning Lison-ut tayr asarida hayvon timsolining berilishi	239
Yusupova Sh., Akbarova U.	Alisher Navoi is a great humanist and the founder of enlightenment ideas	245
Akmedova U., Yusupova Sh.	Alisher Navoi's works are a source of imitation and inspiration for youth	250
Saidova Z.	Expression of the human mental state in the works of Alisher Navoi and western writers	255
Ганиева У.	Навоий лирикасида қўлланилган соматизмлар талқини	259
Файзрахманова З.	Алишер Навоий ғазалларида инсон тана аъзоларининг бадий маъноларда қўлланиши	262
Гулова А.	Алишер Навоий асарларида илмга муносабат	266
Норова М.	Алишер Навоий асарларида Сайфиддин Бохарзийнинг тасаввуфий қарашлари	273
Сайидова Г.	Алишер Навоий бадий асарларида инсон тана аъзолари билан боғлиқ ўхшатишларнинг лингвопоэтик хусусияти	278
Юсупова Ш.	Понимание искусства переводов произведений Алишера Навои	291
Axmedova R.	Alisher Navoiy asarlarida badiiy so`z qudrati	297
Kamolova M.	Alisher Navoiy ruboiylarida oyatlarning g'oyaviy-badiiy talqini	301
Abdurahimova O.	Hasanxo'ja Nisoriyning "Muzakkiri ahbob" tazkirasida Amir Haydar Alisherning muqaddas	306

	yodi	
Akramova K.	Alisher Navoiy “Xamsatul-mutahayyirin” asarining o’rganilish tarixi haqida	310
Shoyimova G.	Alisher Navoiy ijodi Muhammadjon Hakimov talqinida	315
Bakhshulloyeva Sh.	The image of the heart in Navoi`s works	319
Bahronova Z.	Alisher Navoiyning “Sab’ai Sayyor” dostonida badiiyat masalasi	323
Mulloqulova Z.	A.Navoiyning “Layli va Majnun” dostonining nasriy bayonlarida sarlavhalarning berilishi	328
Kuchqorova Sh., Karimova S.	Alisher Navoiy she’riyatida folklor an’analari	333
Orziyeva L.	Жизненный путь поэта, мыслителя Алишера Навои	339
Sharipova M.	Alisher Navai`s great contribution to the Uzbek literature	342
Kuchqorova Sh., Yarashova D.	Alisher Navoiy falsafiy merosining ma’naviy taraqqiyotni ta’minlashdagi roli	347
Azimova M.	Great ancestor of uzbek people	352
Siddiqova X.	Alisher Navoyi ijodining yoshlar tarbiyasiga ta’siri	356

	yodi	
Akramova K.	Alisher Navoiy “Xamsatul-mutahayyirin” asarining o’rganilish tarixi haqida	310
Shoyimova G.	Alisher Navoiy ijodi Muhammadjon Hakimov talqinida	315
Bakhshulloyeva Sh.	The image of the heart in Navoi`s works	319
Bahronova Z.	Alisher Navoiyning “Sab’ai Sayyor” dostonida badiiyat masalasi	323
Mulloqulova Z.	A.Navoiyning “Layli va Majnun” dostonining nasriy bayonlarida sarlavhalarning berilishi	328
Kuchqorova Sh., Karimova S.	Alisher Navoiy she’riyatida folklor an’analari	333
Orziyeva L.	Жизненный путь поэта, мыслителя Алишера Навои	339
Sharipova M.	Alisher Navai`s great contribution to the Uzbek literature	342
Kuchqorova Sh., Yarashova D.	Alisher Navoiy falsafiy merosining ma’naviy taraqqiyotni ta’minlashdagi roli	347
Azimova M.	Great ancestor of uzbek people	352
Siddiqova X.	Alisher Navoyi ijodining yoshlar tarbiyasiga ta’siri	356